

HISTORISCHE KRING Baerne

In dit nummer o.a.:

- 🏠 Wim Hazeu, veertig jaar leven en wonen in Baarn
- 🏠 Petrus Emelius Tegelberg en zijn familie
- 🏠 Een zeldzaam kuyperkaartje van Baarn uit 1888
- 🏠 Sytze Greidanus (1843-1914), een bijzondere levensloop
- 🏠 Excursie naar Elburg

VAN DE VOORZITTER

Voor u ligt alweer het derde nummer van de Baerne nieuwe stijl. De op- en aanmerkingen over de eerste twee uitgaves heeft de redactie in deze uitgave verwerkt als dat kon. We hebben een verdeling gemaakt welke artikelen we waar publiceren. In de Baerne de uitgebreide, wat meer diepgaande artikelen, in de Nieuwsbrief (1x per maand) de actuele kleine artikeltjes. In de Baarnsche Courant worden regelmatig aankondigingen gedaan voor lezingen en tentoonstellingen. En sinds een jaar hebben we ook een Facebookpagina: "Historische Kring Baerne".

Van de werkgroep communicatie krijg ik af en toe artikeltjes en foto's om op Facebook te plaatsen. Foto's, aankondigingen en nieuws die soms net niet meer in de Nieuwsbrief geplaatst konden worden. Maar ook spontane gebeurtenissen die we niet willen laten wachten tot de volgende Nieuwsbrief om het bekend te maken. (Bijvoorbeeld een foto van de recente ontdekking in de Oudheidkamer van een originele werktekening van de Wilhelminabank uit 1943, gemaakt vanwege de verplaatsing?). Laatst hebben we een paar oude foto's op Facebook gezet van de watersnoodramp van 1916 en 1921 om weer eens te laten zien hoe dat toen was, nu veel Baarnaars weer met natte kelders zitten. De ramp was toen niet te overzien. Bij het Tolhuis (hoek Eemweg / Kerkstraat) van de Baarnsche Dijk tot

de Eem, zorgde het water voor enorme overlast, ook boerderijen liepen onder en er vielen gaten in de dijken. Ik kan u aanraden "Facebookvriend" te worden van "Historische Kring Baerne".

Een groot verlies voor Baarn en de Historische Kring is het overlijden van Wim Hazeu. Meer dan veertig jaar woonde hij als schrijver en uitgever in Baarn. Twee jaar geleden heeft hij een lezing gegeven voor de Historische Kring over wat veertig jaar wonen in Baarn voor hem betekende. Van deze, nog nooit gepubliceerde lezing wordt een deel in deze Baerne geplaatst.

We zijn net over de helft van ons jubileumjaar en kunnen al terug kijken op een paar mooie evenementen. De Vossenjacht werd als heel leuk en leerzaam ervaren. De werkgroep 'Wandelingen' gaat kijken of dit volgend

jaar weer kan. Op de tentoonstelling over de jaren '70 in de Oudheidkamer is het verbazingwekkend te ontdekken hoeveel overeenkomsten er zijn met deze tijd. Alleen al de krantenkoppen van toen over het streven naar een cultuurhuis in het centrum is een herhaling van de geschiedenis.

Inmiddels zijn er elf verhalen ingesproken, speciaal gemaakt voor dit jubileumjaar in samenwerking met Eemland1 radio. Ze zijn te beluisteren op onze website onder "Het verhaal van Baarn". In oktober wordt onze jaarlijkse excursie weer gehouden. Dit keer naar Elburg. Zeker de moeite waard om het programma even te bekijken.

Ik wens u veel leesplezier.

Petra Spigt
Voorzitter

INHOUD

Van de redactie	55
Wim Hazeu, veertig jaar leven en wonen in Baarn	56
Petrus Emelius Tegelberg en zijn familie	59
Een zeldzaam kuiperkaartje van Baarn uit 1888	65
Sytze Greidanus (1843-1914), een bijzondere levensloop	69
Aanwinsten 2024, tweede kwartaal	75
Excursie naar Elburg	77

Foto omslag: Doopplechtigheid van MS Johan van Oldenbarnevelt door mevrouw W. Tegelberg-Hooft in 1929.

VAN DE REDACTIE

De derde Baerne van dit jaar heeft u in handen, er is weer met plezier aan gewerkt door auteurs en redactie! De redactie bedankt hierbij de mensen die soms regelmatig, soms incidenteel een bijdrage leveren door artikelen te schrijven over weer nieuwe interessante onderwerpen.

Deze keer een artikel over de ondernemende familie Tegelberg, reders uit Amsterdam die goed zorgden voor hun opvarenden. Ze voeren op Indië in tijden van oorlog en daarna. In het volgende artikel komt de Gemeente-atlas met kaartjes van Kuypers aan bod. Het

leuke is dat er van Baarn twee versies kaartjes zijn gemaakt: één van voor het moment dat de spoorlijn was aangelegd en een daarna. Het derde inhoudelijk stuk vertelt over het bijzondere leven van Sytze Greidanus. Een arts die zich in Soest vestigde. Hij werd hofarts van Prins Hendrik en vestigde zich in Baarn nadat hij in Soest in ongenade was gevallen. Hij kon zichzelf tot de notabelen van Baarn rekenen en verkeerde ook in kringen rond de koninklijke bewoners van paleis Soestdijk, dat is terug te lezen uit de vele berichten die er in de kranten zijn te vinden.

De agenda biedt veel moois, de komende maanden. Het jubileum van de Historische Kring, met verschillende activiteiten in oktober. En, natuurlijk, is er in september weer een Open Monumentendag. Kijk vooral regelmatig in de agenda op www.historischekring-baerne.nl, u kunt daarvoor ook gebruik maken van de QR-code.

Namens de redactie: veel leesplezier en veel plezier als u deel gaat nemen aan de activiteiten!

Mariette van Oosterwijk Bruyn

Hét ware huis

Van Berkum Makelaars

Van Berkum Makelaars bv | Makelaars in en taxateurs van onroerende zaken
Laanstraat 91, 3743 BD Baarn | Lid NVM Wonen - BOG
telefoon 035 - 541 84 45 | info@vanberkummakelaars.nl

UITGEVER/SCHRIJVER WIM HAZEU (1940-2024): VEERTIG JAAR LEVEN EN WONEN IN BAARN

Wim Hazeu (28 april 1940, Delft) overleed op 2 juli 2024 aan de gevolgen van ALS. Hij werd in kleine kring begraven op de Algemene Begraafplaats. In oktober 2022 hield hij voor de Historische Kring een lezing over 'zijn' Baarn, waar hij sinds begin jaren tachtig woonde en werkte. Als hommage aan Hazeu die vanaf het moment dat hij in Baarn kwam wonen een betrokken lid van de Historische Kring was, wordt hier een sterk ingekorte versie van deze lezing afgedrukt. (Bewerking door Cok de Zwart)

Dit verhaal gaat over mijn veertigjarige relatie met Baarn. Wat heeft Baarn voor mij betekend en wat heb ik misschien voor Baarn mogen betekenen?

Begin jaren tachtig kwam ik in dienst bij de uitgevergroep Bosch & Keuning aan de Ericastraat hier in Baarn. Met de directeur van uitgeverij Ambo, Herman Pijfers, stond ik op goede voet. Hij vroeg mij hem binnen enkele jaren op te volgen. In 1982 begon mijn uitgeversavontuur bij B&K, een zeer aantrekkelijke onderneming met een prachtig directeursduo: Wim van de Willige en Kees Looise. De Bosch & Keuning Groep was in Baarn voor honderden werknemers een betrouwbare, fantastische, warme, sociale onderneming. Ik heb mij er heel lang heel thuis gevoeld en dat gevoel wordt door alle voormalige werknemers die ik in Baarn nog tegenkom, gedeeld.

Trots op Baarn

Wim Hazeu met Toon Hermans met 'Liggen in 't gras', uitgegeven bij Elsevier in 1978.

Voordat ik bij Bosch & Keuning kwam werken, was ik uitgever bij Elsevier (1978-1981). Daarvoor werkte ik sinds de jaren zestig bij de NCRV, eerst bij de radio- en later bij de televisieafdeling. Ik eindigde er als hoofd van de afdeling Drama, Jeugd- en Kunstuitzendingen (1971-1978). In mijn NCRV-tijd kwam ik al regelmatig in Baarn omdat daar, aan het Stationsplein in het vroegere hotel

'Zeiler', de redactie van de NCRV-gids was gevestigd. Tegenwoordig kijk je vanuit het gebouw op het monument ter nagedachtenis van de in de oorlog vermoorde Joodse Baarners. Ik houd van Baarn en ben trots op Baarn dat een handvol Baarners, met medewerking van B & W van Baarn binnen een jaar dat monument heeft mogen oprichten. Als ik nu terugkijk op 40 jaar Baarn is het jaar dat Peter Schmidt, Kok van Nood, Wim Veldhuizen, Inge Pastoor, Kees Roodnat, Jacqueline Frankenhuis en ik in een jaar tijd dit monument op zijn plaats hebben kunnen krijgen, één van de mooiste geweest. Enige tijd later werd de treurboom achter het monument omgehakt. Een voorbeeld van onbegrijpelijk gemeentelijk bomenbeheer. We hebben daarna meermalen gevraagd om een nieuwe treurboom. Immers, een boom weg betekent een nieuwe boom terug. Welnu, we wachten al jaren tevergeefs op een nieuwe boom.

Baarn als uitgeversdorp

Baarn was in die tijd, beginjaren '80, een gemeente vol uitgeverijen. Afgezet tegen het aantal inwoners was Baarn als uitgeverslocatie even groot, zo niet groter dan Amsterdam: Bosch & Keuning, Ambo, De Fontein, De Boekerij, Hollandia, Ten Have, het Wereldvenster, Anthos, In den Toren, BekaDidact. En het groeide maar aan, met Tirion, met Nijgh, met Versluys. En nu? Er is geen enkele grote uitgeverij meer in Baarn gevestigd. De gebouwen van Bosch & Keuning zijn neergehaald. Er staan inmiddels woningen op. Op zich geen slechte zaak. Er is gelukkig een aantal kleine, maar moedige uitgeverijen in Baarn actief. Onder andere de literaire uitgeverij

Prominent aan de Oosterstraat, die ik heb meehelpen oprichten. De naam is natuurlijk gekoppeld is aan mijn vorige uitgeverij De Prom. Prominent is een bescheiden uitgeverij, maar wel met zeker ook voor Baarn belangrijke boeken, zoals de historisch en artistiek gezien belangrijke bundeling van artikelen van Hans Bronkhorst, onder de titel *Standplaats Baarn*. We mochten het boek in 2017 presenteren in de trouwzaal van ons gemeentehuis. Hans Bronkhorst was een van de kostbare Baarners die begreep, dat wil een dorp zijn eigenheid behouden, kennis van de geschiedenis van de bewoners een voorwaarde is. Er wordt zo vaak gesproken over identiteit. De Baarnse identiteit is zijn geschiedenis en de bewoners die die geschiedenis uitdragen en verdedigen, dus niet verkanselen aan de mode van de dag. Bronkhorst was lid van de Historische Kring Baerne. Met hem was ik blij met deze vereniging, de hoedster van ons cultureel erfgoed. Als we het over het bewaken van de identiteit van Baarn hebben, dan moet je bij deze Kring zijn. Ik heb er wel eens met Hans over gehad dat de leden van de Kring onvoldoende hun invloed gebruiken. Met de aanhang is de Historische Kring goed voor een zetel of meer in de gemeenteraad. Bundel als dat nodig is de krachten met Mooi Baarn, met de Vrienden van het Cantonspark, en met de groepen die onze bossen bewaken. (Borrebos, Maarschalksbos of Bosje van IJsendijk). Laten we er samen voor zorgen dat erfgoed wordt bewaard. Overigens, Hans Bronkhorst verdient een straatnaam in Baarn. Datzelfde geldt natuurlijk ook voor de bekende Nederlandse dichter, prozaschrijver en polemist Lodewijk van Deyssel (1864-1952). Ik vind het onbegrijpelijk dat naar hem geen straat of laan is genoemd. Een Van Deysselstraat, -laan of -hof vind je wel in Kaatsheuvel,

Dordrecht, Amsterdam, Zwijndrecht, Harderwijk, Uithoorn, Groningen, Landsmeer, Delft, Amstelveen en ga zo maar door. Historische Kring, laat uw invloed ook hier gelden.

De Fontein

Wim Hazeu met Henk Elsink bij het huis aan de Prinses Marielaan waar uitgeverij De Fontein zijn kantoor had.

Mijn eerste werkplek in Baarn was aan de Parkstraat, in een Rietveldachtig gebouw, dat inmiddels opgedeeld is in mooie appartementen. Mijn tweede werkplek was aan de Amaliaaan, links onder in een door architect Bos ontworpen gebouw, waarin ook het architectenbureau en een aantal appartementen waren gevestigd. Hier richtte ik de literaire uitgeverij De Prom op. De titel verwees naar het nabijgelegen hotelrestaurant De la Promenade, waar ik met schrijvers als Gerard Reve, Jan de Hartog, Yvonne Keuls en Herman Pieter de Boer lunchte. En mijn derde en laatste kantoor was in een grote villa aan de Prinses Marielaan. Niet lang na mijn

Wim Hazeu met zijn vrouw Thera Coppens.

vertrek, ik meen in 2002, is het pand verkocht en zijn de uitgeverijen overgeplaatst. In de gevel van het pand is de naam van 'mijn' grootste uitgeverij, De Fontein, aangebracht.

Indachtig mijn wens dichtbij mijn werk te wonen, kochten wij, Thera Coppens en ik, een woning aan de Wittelaan 25. Verkoper was de schilder Paul de Lussanet, die toen net gescheiden was van modeontwerpster en model Sophie van Cleef. Daar voltooide ik mijn eerste grote literaire biografie gewijd aan de dichter Achterberg.

Naar de Tromplaan

Wim Hazeu in de bibliotheek, achter zijn huis aan de Tromplaan.

Van de Wittelaan was de uitgeverij vijf minuten verwijderd. Ik moest dan de Gerrit van der Veenlaan oversteken, het Kippenbruggetje overgaan om daarachter de uitgeverij te bereiken. De Gerrit van der Veenlaan was een laan die snel voor mij een grote betekenis kreeg. Immers, bijna om de hoek stonden de gebouwen 'Hoogwolde' van Philips Phonogram, een creatieve vulkaan. Creatieve bureaus voeden elkaar. Ik kon niet bevroeden dat jaren later 'Hoogwolde' door de slopershamer zou worden getroffen. Alleen het toegangshek moest als enige rijksmonument blijven staan. En nu? De nieuwe kantoorgebouwen waren alweer rijp voor de sloop, maar gelukkig, het nieuwe gemeentebestuur heeft voortvarend met een projectontwikkelaar gehandeld: geen sloop, geen tweede kapitaalvernietiging, maar appartementen in de bestaande gebouwen. Door uitbreiding van werkzaamheden en een almaar uitdijend boekenbezit, wilden Thera en ik verhuizen naar een grotere woning. We vonden die woning, naast de veilige, in 1924 gebouwde

De Baarnse gemeenteraad 2010-2014, Hazeu op de tweede rij van onder, tweede van rechts.

Calvijnkerk. Achter de woning is in een bijgebouw mijn werkruimte/bibliotheek. Dat werd, nadat ik in 2001 bij Bosch & Keuning was weggegaan, mijn werkplek, waar ik mijn biografieën ging schrijven.

Baarnse gemeenteraad

Heel andere koek was mijn lid-zijn van de Baarnse gemeenteraad. Ik heb de jaren 2010 - 2014 als een plezierige tijd ervaren, als vertegenwoordiger van de Baarnse Onafhankelijke Partij (BOP). Ik was nauw betrokken bij de restauratie van de Wintertuin: was lid en voorzitter van de gemeentelijke commissie terzake. Ik was trots dat ik de sleutel had om het gemeentehuis zonder aan te bellen binnen te kunnen lopen. Ik mis die sleutel zeer. Ik begreep bijvoorbeeld niet dat het opheffen van parkeren aan de Gerrit van der Veenlaan een politieke beslissing moest zijn, dat het CDA of VVD daar anders over konden denken dan Groen Links. Het elkaar tegenwerken, oppositie en de regerende partijen, was niet mijn stijl. We waren er toch om samen het beste voor Baarn te doen? Ik liep gemakkelijk binnen bij wethouders en burgemeester. Met name bij Jan Baerends. Dat leidde tot een door iedereen geaccepteerde motie om kunstwerken uit de kelder van het gemeentehuis te halen, die waar nodig te laten restaureren en vervolgens voorgoed ten toon te stellen. Bijvoorbeeld een prachtig portret geschilderd door Cornelis Troost die met veel werk in het Rijksmuseum in Amsterdam hangt. Dat portret hangt nu in de kamer van de burgemeester, zichtbaar vanaf de Brink.

PETRUS EMELIUS TEGELBERG EN ZIJN FAMILIE

OVER REDERS, REDDERS EN REPATRIANTEN

Douwe van der Meulen

Op de Nieuwe Algemene Begraafplaats aan de Wijkamplaan in Baarn bevindt zich een grafzerk van de familie Tegelberg met op de steen ook de naam 'Nicolientje'. Wie waren deze mensen die kennelijk ook een groot verdriet hebben gekend?

Graf van de familie Tegelberg (foto auteur)

Blijkens een advertentie betreft het Nicoline Henriëtte Tegelberg die op vrijdag 3 augustus 1923 in Baarn werd geboren als dochter van Petrus Emelius (Emile) Tegelberg en Wijnanda Hooft. Nicoline werd maar één jaar oud, ze overleed op zaterdag 29 november 1924 in haar geboortehuis, villa Rozenhage, aan de Rutgers van Rozenburglaan 3. Het graf van Nicolientje was reeds vóór het overlijden van haar ouders als familiegraf eeuwigdurend aangekocht. Na hun overlijden zijn eerst haar vader en later haar moeder bij Nicolientje gelegd.

De grote steen waar eerst alleen Nicolientje op stond met een kruis er boven, is later aangevuld met hun namen.

Na het overlijden en de crematie van Emile Tegelbergs zoon Gijsbert Karel Tegelberg en diens eerder overleden vrouw Marie Thérèse Tegelberg-Schölvinc zijn hun namen op de steen aangevuld, en werden hun urnen in het graf geplaatst.

Petrus Emelius Tegelberg jr. (1874-1954)

P.E. Tegelberg sr. (ca. 1900) Van www.maritiemdigitaal.nl

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij (1910)

Petrus Emelius (Emile) Tegelberg werd in 1874 in Den Helder geboren als oudste zoon van Petrus Emelius Tegelberg senior (1838-1917) en de op de Javaanse koffieonderneming Ploembon geboren Nicoline Cornelia d'Abo (1847-1931).

Emiles vader Petrus Emelius Tegelberg sr. was zeeofficier en directeur van de NV Stoomvaart Mij Nederland, waarvan hij samen met H.H.J. Boissevain en jhr. Laurens op ten Noort de directie vormde. De Nederland zou als eerste een regelmatige vracht- en passagiersverbinding per stoomschip openen tussen Amsterdam en de Indische archipel. Een reis die eind achttiende eeuw nog vier en een halve maand duurde, kon nu in vier weken worden afgelegd. Met Jan Boissevain (1836 - 1904) en Willem Ruys (1837-1901) was Tegelberg medeoprichter van de Koninklijke Paketvaart Maatschappij en bestuurslid van de Amsterdamse Droogdok Maatschappij. Het gezin woonde aan de Sarphatistraat 12 in Amsterdam. In Baarn woonde senior, volgens het adressenboek van 1901, in villa Primrose, nu Prins Bernhardlaan 5. Ongetwijfeld vanwege zijn belang als reder bij goed opgeleide bemanningsleden werd hij voorzitter van de vereniging 'Kweekschool voor Machinisten'. Die school was in 1889 geopend in de Oosterburger Middenstraat in Amsterdam met als doel het vormen van bekwame machinisten op verschillende gebieden. Naast Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw en van de Witte Valk was hij Officier in de Leeuw

Ligging van de villa's Rozenhage en Yvonne (ondergrond: topografische kaart 1933)

Juwelier van Doorm
Brinkstraat 14-16 Baarn Tel: 035-5413107

- Maurice Lacroix
- Bruno Söhnle
- Seiko
- Pulsar
- Breil
- Danish Design
- Tommy Hilfiger
- Zinzi
- Rosa di Luca

SLAGERIJ BOKMA

"de ambachtelijke slager"

**ZANDVOORTWEG 1A
3741 BA BAARN
TELEFOON: 035 541 2063**

Molenweg met koetsier van den Born, begin jaren '30

en de Zon van Perzië. Petrus Emelius sr. overleed in 1917. Het Amsterdamse P.E. Tegelbergplein is naar hem genoemd.

Na de 5-jarige HBS in Amsterdam studeerde zoon Emile aan de Militaire Academie, hij werd vervolgens tweede luitenant bij de Infanterie. Omdat hij zich meer aangetrokken voelde tot de zeevaart, trad hij in dienst bij de Zuid-Amerikalijn, de latere Koninklijke Hollandsche Lloyd. In 1883 wordt hij genoemd op het adres Prins Hendrikkade 164 in Amsterdam. Hij vestigde zich op 23 april 1913 aan de Biltseweg in buitenverblijf De Hoefslag op landgoed Pijnenburg. In 1920 liet hij aan de Molenweg een dienstgebouw (door familieleden 'De Stal' genoemd) bouwen voor zijn auto, koetsen en paarden.

Het stalgebouw stond vlakbij villa 'Yvonne', gelegen 'bij den Nieuwen Vijver' op de hoek van de Nassaulaan en de Wilhelminalaan, waar zijn moeder toen woonde. Op de plek van villa Yvonne verrees in 1973 het verzorgingshuis 'Patria' voor gerepatrieerde ouderen met een Nederlands-Indische of Indonesische achtergrond. De eerste koetsier en chauffeur was de heer Van den Born. Hij werd opgevolgd door Lammert Groart. In 1950 werd het stalgedeelte verbouwd tot een klein appartement voor Groarts zoon Jo en diens vrouw. Zij bleef na het overlijden van haar man tot 1990 in het koetshuis wonen. Sindsdien wordt het voormalige

koetshuis bewoond door kleinzoon Gijs Tegelberg en diens echtgenote Anët.

Villa Yvonne

Bovenaanzicht villa Rozenhage aan de Rutgers van Rozenburglaan.

Na de Eerste Wereldoorlog verhuisde Emile naar villa Rozenhage aan de Rutgers van Rozenburglaan 3 in Baarn. Zijn van de Hoefslag meegekomen tuinman J. van den Brink zou in 1954 zijn 40-jarig dienstverband vieren. In 1921 huwde Emile Tegelberg in Zeist met de 17 jaar jongere jonkvrouw Wijnanda Hooft (1891-1989). Vanaf hun huwelijk woonde het echtpaar in villa Rozenhage, waar hun vier kinderen werden geboren: Dorothea Wijnanda (23 april 1922), de jong overleden Nicoline, Robbert Erland (28 mei 1925) en Gijsbert Karel (12 december 1927). Robbert Erland woonde later met zijn vrouw en drie dochters aan de Waldeck Pymontlaan en aan de Prinses Carolinalaan.

'De Stal' aan de Molenweg anno 2023

Naast haar gezinsleven zat mevrouw Tegelberg-Hooft in diverse comités. Zo was zij betrokken bij de organisatie van een bloemententoonstelling in het park van huize Peking. Dit ging uit van de afdeling Baarn en Omstreken van de Nederlandse Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde. Andere leden waren vooraanstaande Baarnaars als burgemeester Van Reenen, mevrouw J. Westerdijk, R. Boissevain, W. Jiskoot en J.J. Pierson. Aan de zijde van haar

man doopte zij het schip Johan van Oldenbarnevelt van de rederij bij de stapelloop.

Stoomvaart Mij. 'Nederland'

Portret van Emile Tegelberg jr. door Isaac Israëls, 1934 (coll. Scheepvaartmuseum)

Vanaf 1905 werkte Emile Tegelberg voor de Stoomvaart Maatschappij 'Nederland'. In het spraakgebruik stond deze rederij bekend als 'de Nederland'. Het bedrijf voerde als motto 'Semper Mare Navigandum', de zee moet steeds bevaren worden. De SMN was op 13 mei 1870 in Amsterdam opgericht voor de vaart vanuit Noordwest-Europa op het toenmalige Nederlands-Indië via het kort daarvoor geopende Suezkanaal. Tot de oprichters behoorden Prins Hendrik 'De Zeevaarder' en Jan Boissevain, de eerste directeur. Aan het begin van zijn loopbaan werd de jonge Tegelberg belast met de leiding van het vrachtbureau. Liever dan op de administratie was hij echter op de kade, in de schepen of in de loods, bezig met wat er daar te doen stond.

In 1916 had de Nederlandse koopvaardijvloot haar thuishavens praktisch aan de overzijde van de oceaan. De havenarbeiders in de Nederlandse havens die niet in dienst van de maatschappij waren dreigden brodeloos te worden. Tegelberg richtte in 1916 de 'Havenreserve' op die ten doel had om het weinige in de haven beschikbare werk onder de bona fide havenarbeiders te verdelen en om daarnaast een goede steunregeling in het leven te roepen. In 1921 kreeg de maatschap-

pij door zijn toedoen een eigen vestiging in Nederlands-Indië. In 1927 werd Tegelberg hoofddirecteur van 'de Nederland'. Na deze benoeming volgde de ene uitbreiding na de andere. Na zijn aftreden in 1933 werd hij verkozen tot voorzitter in het college (de raad) van commissarissen. In die kwaliteit hielp hij mee om de maatschappij langs de klippen van crisis- en oorlogsmoeilijkheden te sturen.

In loods Holland op de Javakade in Amsterdam nam Emile Tegelberg in 1933 afscheid van het personeel. Zijn vrouw onthulde een gedenksteen met zijn beeltenis die eind 1933 een plaats zou krijgen in een van de muren aan de Javakade. De oorkonde van het personeel was mede voor zijn aandeel in de totstandkoming van de pensioenregeling en van het spaarfonds voor het personeel. Na de sloop van het gebouw aan de Javakade kreeg het enorme ingemetselde bas-reliëf na enige omzwervingen een plek in de muur van het stalgebouw dat hij in aan de Molenweg in Baarn had laten bouwen.

NZHRM

Een reder kent de gevaren van de zee en is naast de zorg voor zijn schepen ook verantwoordelijk voor de bemanningsleden. Tegelberg jr. was van 1916-1919 penningmeester en van 1919-1949 voorzitter van de Noord- en Zuid-Hollandsche Reddingmaatschappij (NZHRM), de voorloper van de KNRM. Voor de uitvoering van het beleid waren er een of meerdere directeuren

1927: Tweede van links schipper Mees Toxopeus, tweede van rechts P.E. Tegelberg jr.

Bas-reliëf P.E. Tegelberg, na zijn afscheid van de SMN ingemetseld aan de Javakade.

die nauw verbonden waren met het reddingswezen. Zo bezochten ze met enige regelmaat de reddingsstations om daar te horen wat er nodig was. Mooie momenten voor Tegelberg waren het in gebruik nemen van de nieuwe reddingsboot Jhr. H.J. Ortt door de afdeling IJmuiden en het onderscheiden van

Mees Toxopeús van motorreddingsboot Insulinde in 1935. Bestuursleden kregen helaas ook te maken met verdrinkingen. Het lijkt wel erg toevallig dat de familie Tegelberg aan de Rutgers van Rozenburglaan woonde, genoemd naar de Baarnse burgemeester Jhr. Mr. Jan Willem Hendrik Rutgers van Rozenburg (1874-1956), terwijl de eerste ijzeren motorreddingsboot ter wereld, in 1907 is genoemd naar de voorzitter van de NZHRM, de politicus Jhr. J.W.H. Rutgers van Rozenburg (1830-1902). Mogelijk is de naam van Emiles botterjacht Brandaris, dat hij in 1910 liet bouwen, afgeleid van die Brandaris als oudste motorreddingboot ter wereld en ook van de naam van de vuurtoren van Terschelling.

Tegelbergs geschilderde portret zou een plaatsje krijgen naast de portretten van zijn voorgangers in een van de kamers van het Scheepvaarthuis. Na zijn afscheid bleef hij als president-commissaris aan de NV verbonden. Op buitenlandse reizen bezocht hij een groot deel van Europa, Nederlands-Indië, China, Japan en Noord-Amerika.

Commissaris

Gedurende zijn leven was Tegelberg als commissaris ook betrokken bij de Nederlandsche Handel-Maatschappij, de Kasvereniging (hij hield zich bezig met deposito's en safekluizen), de Delftse aardewerkfabriek 'de Porceleyne Fles', de Java-Sumatra Handelmaatschappij, de Holland-Bombay Handelvereniging, de Nederlandse Handelmaatschappij te Laren, de Amsterdam-Londen Verzekeringsmaatschappij en de Nederlands-Indische Spoorwegmaatschappij. Bij de

Doopplechtigheid van MS Johan van Oldenbarnevelt door mevrouw W. Tegelberg-Hooft in 1929. Verder v.l.n.r. D. Goedkoop (directeur NSM), P.E. Tegelberg, (directeur SMN), P. van Leeuwen Boomkamp, W. de Vlugt, J.F. van Hengel. (Stadsarchief Amsterdam)

oprichting van de Nederlands-Indische Luchtvaart-Maatschappij in 1928 werd hij commissaris.

Daarnaast was hij lid van het Comité Consultatif van de Banque de Paris et des Pays-Bas, en van de Noord- en Zuid-Hollandse Redding Maatschappij. Ook was Tegelberg bestuurslid van de Kweekschool voor de Zeevaart. In de jaren dertig was hij president-commissaris van de Amsterdamse Koninklijke Vereeniging 'Het Nederlandsch Toneel.' Tegelberg was voorzitter van de Vereniging voor ziekenverzorging te Baarn. Als voorzitter van de Algemene Baarnse Oranjevereniging (er was toen ook een christelijke Oranjevereniging) stuurde hij een telegram naar paleis Soestdijk met gevoelens van deelne-

ming toen prins Bernhard in 1937 getroffen was door een ongeluk.

Overige activiteiten

Als liefhebber van paardrijden was Tegelberg bestuurslid van de Amsterdamsche Vereeniging tot Bevordering van Jacht- en Terreinrijden die in 1899 een Concours Hippique uitschreef op landgoed Oud-Roosenburgh. Hij was ook betrokken bij de commissie ter financiering van de Olympische Spelen in Amsterdam.

In 1938 hield Tegelberg voor de Nederlandsche Vereeniging voor Luchtbescherming (Luchtbeschermingsdienst) een oprichtingsvergadering in de aula van het Baarnsch Lyceum. Doel van de alarmeringsdienst en hulpdienst was om de bevolking op het gebied van de Luchtbescherming 'wegwijs' te maken zodat burgers op de hoogte raakten van de gevolgen van luchtaanvallen en daartoe beschermingsmaatregelen konden treffen. De vereniging telde toen 140 afdelingen met 24.000 leden.

Tegelberg werd bij zijn aftreden als directeur van de scheepvaartmaatschappij benoemd tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw, later volgde de benoeming tot Commandeur in de Orde van Oranje-Nassau.

Tegelberg en zijn vrouw Wijnanda Tegelberg-Hooft in de tuin van Rozenhage.

Het repatriëringschip MS Tegelberg aan de kade van Adabya in Egypte. (foto: Nationaal Archief)

In 1954 overleed hij op tachtigjarige leeftijd, zijn weduwe bleef daarna nog korte tijd wonen in villa Rozenhage aan de Rutgers van Rozenburglaan. Hij werd begraven op de Nieuwe Algemene Begraafplaats aan de Wijkamplaan. Daar vonden meer topfunctionarissen van de KNSM hun laatste rustplaats: C.W.J. Ramann, J.B.A Jonckheer, C.M van Rijn en G.H Crone.

MS Tegelberg

In 1938 werd bij de Nederlandsche Scheepsbouw Maatschappij te Amsterdam als een van drie zusterschepen een vracht- en een passagiersschip gebouwd voor de Nederlandse Koninklijke Paketvaart Maatschappij (KPM) dat werd vernoemd naar oprich-

ter Tegelberg. De zusterschepen heetten de 'Ruys' en de 'Boissevain' naar de andere oprichters. Het trio stond in de scheepvaartwereld bekend als The Great White Yachts. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de Tegelberg in Liverpool verbouwd tot troepentransportschip. Het werd onder meer in 1943 ingezet bij de landingen bij Oran (Noord-Afrika), op Sicilië en bij Anzio (Italië). Tijdens de Tweede Wereldoorlog vervoerde de Tegelberg in totaal 87.787 geallieerde militairen.

Begin 1946 repatrieerde de Tegelberg 2000 Indische Nederlanders vanuit de haven van Tandjong Priok in Nederlands-Indië naar Nederland. In 1947 vervoerde het schip Nederlandse militairen naar Batavia. Na deze reis werd het terug-

gebouwd tot vracht- en passagiersschip. Het werd in 1968 gesloopt in Taiwan.

Gijsbert Karel Tegelberg (1927-2020)

De onderste namen op de grafzerk zijn die van Emiels zoon Gijsbert Karel Tegelberg (1927-2020) en diens echtgenote, de Baarnse Marie Thérèse Tegelberg-Schölvinck (1928 –2004). Zij kregen drie kinderen. De op villa Rozenhage geboren Gijsbert was net als zijn vader en grootvader verbonden met de zeevaart. Na posities als reder in Londen, Hamburg, Liverpool en Willemstad op Curaçao werd hij ten slotte directeur zeevaartdivisie van de Rotterdamse rederij Van Ommeren en algemeen directeur van de Koninklijke Nederlandse Redersvereniging. Hij overleed op 92-jarige leeftijd in Naarden.

De kinderen van G.K. Tegelberg hebben hun grootvader Emile nooit gekend, maar wisten wel van het bestaan van een schip dat de 'Tegelberg' heette dat voor en na de Tweede Wereldoorlog op Indië had gevaren. Dat werd wel heel concreet toen kleinzoon Gijs tijdens zijn studietijd in Delft door zijn vriendin (nu zijn vrouw) in haar ouderlijk huis aan haar ouders werd voorgesteld. Haar vader was hoogleraar Scheepsbouwkunde aan de TU Delft. Hij en zijn vrouw hadden beiden in Indië in het kamp gezeten, en hijzelf was direct na de oorlog naar Nederland gekomen. Hij liet Gijs de prachtige pentekening op briefkaartformaat zien die hij als welkomstcadeau voor zijn vrouw getekend had, toen zij per schip naar Nederland gerepatrieerd werd. Tot zijn verbazing las hij de naam 'Tegelberg' op de boeg!

Bronnen

Archieven Baarnsche Courant, Amersfoortsch Dagblad, Eembode en Soester Courant

Wil Hordijk, Torens van Baarn

Met dank aan de familie Tegelberg

Foto's: Familiearchief Tegelberg, tenzij anders vermeld

Pentekening van MS Tegelberg getekend door M.C. Meijer.

SCHILDERSBEDRIJF

u.d. Horst

NACHTEGAALLAAN 43 - 3741 WT BAARN

EEN ZELDZAAM KUYPERKAARTJE VAN BAARN UIT 1866

Kees Floor

In 1871 verscheen bij uitgever Hugo Suringar (1834-1911) te Leeuwarden de Gemeente-atlas van Nederland. De atlas bevatte kaartjes van alle toenmalige Nederlandse gemeenten, dus ook van Baarn. De plattegronden waren ontworpen door cartograaf Jacob Kuyper (1821-1908), een van de oprichters en later erelid van het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap. De kaartjes van destijds genieten nog steeds grote bekendheid en losse kaartjes van afzonderlijke gemeenten zijn op diverse plaatsen op het internet te vinden. Ze zijn veelal afkomstig uit een van de elf provincie-atlassen, die gezamenlijk de Gemeente-atlas van Nederland vormden.

Oorspronkelijke kaartjes

Kuyper baseerde zich bij het ontwerpen van de kaartjes voor de gemeente-atlas op reeds bestaande kaarten, zoals de topografische kaart en de provinciekaarten. Hij ging dus niet zelf alle 1138 Nederlandse gemeenten langs om ter plaatse poolhoogte nemen of opmetingen te verrichten. Naar eigen zeggen maakte hij een verbeterde kopie van de beste kaarten, waarbij hij de

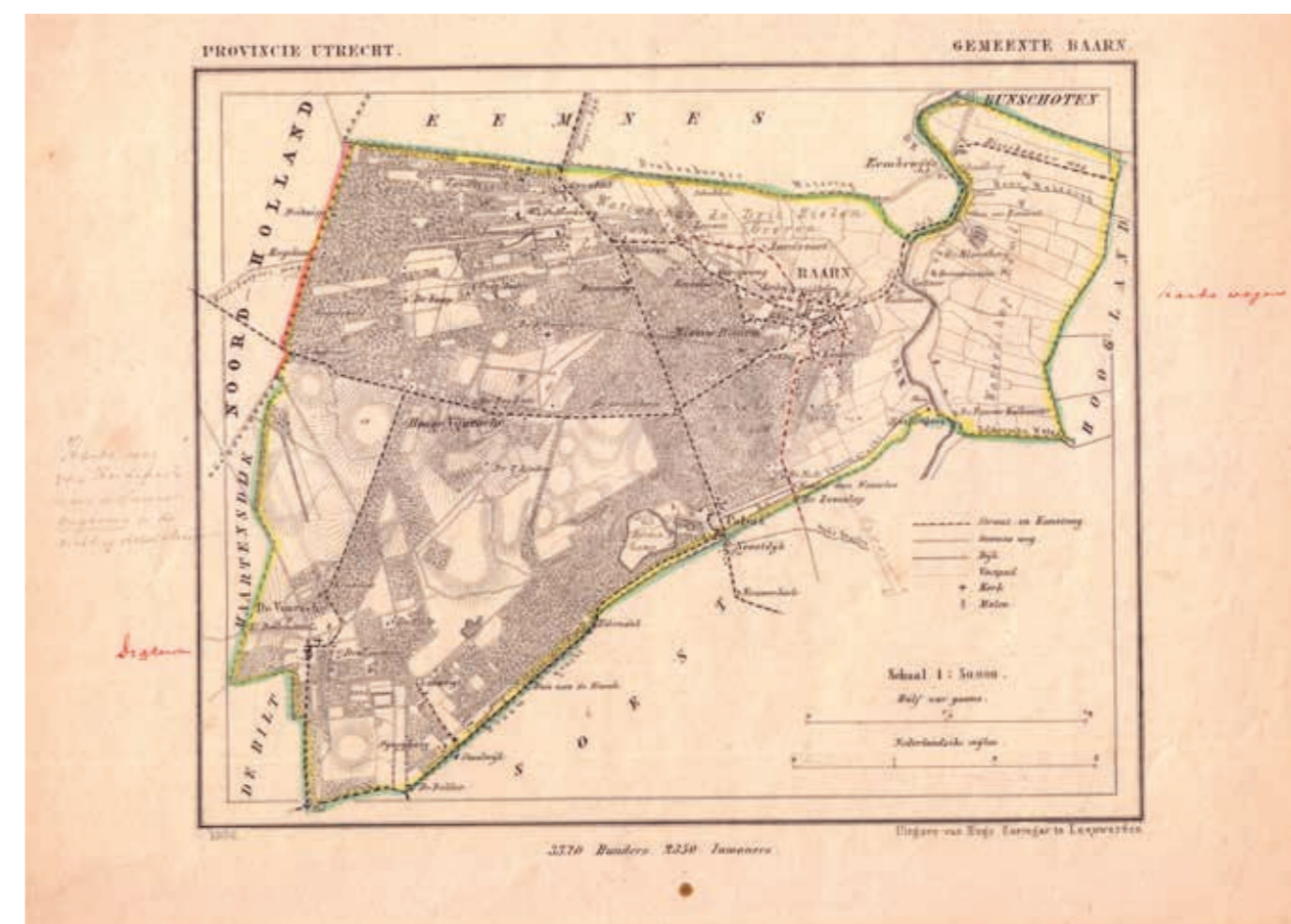
opmerkingen van burgemeesters, die een concept-kaartje toegezonden hadden gekregen, zoveel mogelijk benutte. Overigens was het lang niet in alle gevallen gemakkelijk om van die 'dromelsche burgemeesters' antwoord te krijgen op de verzoeken om duidelijke verbeteringsuggesties aan te leveren. Ook ergerde Kuyper zich mateloos aan een burgemeester die 15 gulden vroeg voor het geven van inlichtingen. 'Met zulke

heeren valt niet veel te ploegen', zo schreef hij aan zijn uitgever.

De kaartjes uit de gemeentatlas van 1871 zijn veelal voorzien van een jaartal uit de periode 1865-1869. Het oorspronkelijke kaartje van Baarn (Afb. 1) is van 1866; een jaar later verscheen een ongewijzigde herdruk (ondergrond Afb. 2).

Gemeentegrenzen

Kuyper besteedde veel aandacht aan de met streepjeslijnen aangegeven gemeentegrenzen. De meeste kaartjes uit de oorspronkelijke uitgave van de gemeentatlas bieden daarbuiten vrijwel geen details; daarmee krijgen we ook een duidelijker beeld van wat tot het grondgebied van een gemeente hoort en wat ressorteert onder buurgemeenten. Om de grenzen extra nadruk te ge-

Afbeelding 1: Kaartje van de gemeente Baarn uit de Gemeente-atlas van Nederland. Datering: 1866. De aantekeningen op het kaartje zijn van een vorige eigenaar of gebruiker van het kaartje. Bron: Bibliotheek Regionaal Archief Zuid Utrecht, Wijk bij Duurstede.

Welkom bij Eethuys-Cafe "De Generaal"

Eethuys-Cafe "De Generaal" is gesitueerd in het stijlvolle monumentale pand uit 1870 dat in haar oorspronkelijke functie jarenlang dienst heeft gedaan als station Baarn, inclusief wachtkamer voor de Koninklijke familie. Het restaurant grenst aan het populaire wandel- en fietsgebied het Baarnsche Bos en is gemakkelijk bereikbaar met de trein of de auto (parkeren gratis).

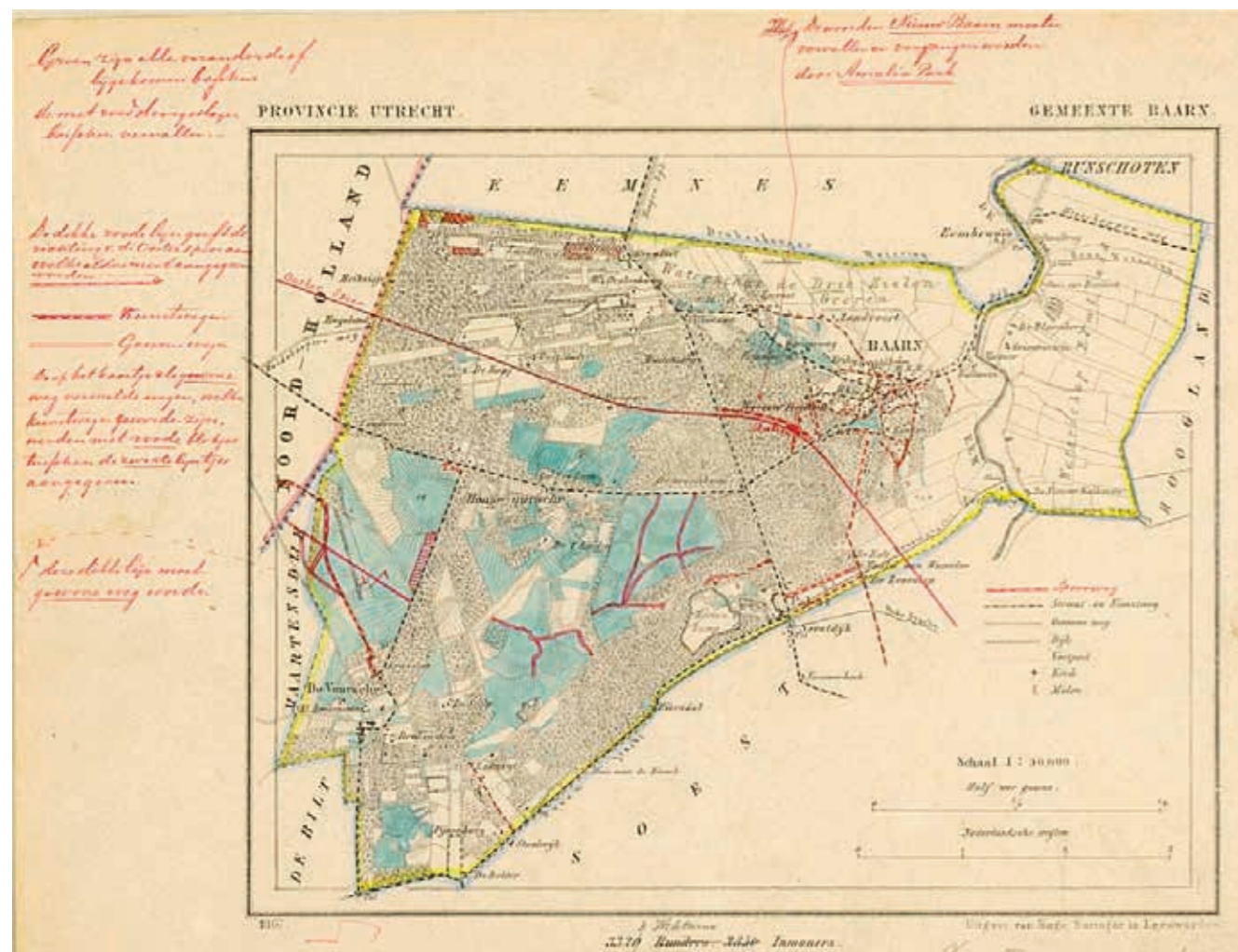
Dagelijks geopend

Eethuys-Cafe "De Generaal" is dagelijks geopend vanaf 10:00 uur. De keuken is vanaf 12:00 uur geopend, waarna het ook mogelijk is om uit de zeer gevarieerde menukaart te bestellen.

Groot terras

Het restaurant beschikt over twee ruime zalen en een groot terras. In de zomer is het mogelijk, zolang het weer het toelaat, om buiten te dineren. Reserveren is niet noodzakelijk maar wordt echter wel aangeraden.

Wij staan u gaarne telefonisch te woord voor verdere vragen of reserveringen Eethuys-Cafe "De Generaal", Lt. Generaal van Heutszlaan 5, 3743 JL Baarn - Tel: (035) 5421784.

Afbeelding 2: Kuyperkaartje van Baarn uit 1867 met daarop aanwijzingen voor veranderingen ten behoeve van de nieuwe uitgave van 1888. Bron: Archief van G.T.N. Suringar en Hugo Suringar, AllardPierson/Uva.

ven, werden ze voorzien van een markeering in kleur. Het gebruik van kleur had voor zowel de auteur ('het zal wonderen doen voor het oog') als voor de uitgever een hoge prioriteit. Suringar had eerst nog onderzocht of de inkleuring mechanisch kon geschieden, maar commercieel haalbare druktechnieken die de gewenste kwaliteit leverden, waren destijds nog niet beschikbaar. Daarom moest het inkleuren met de hand gebeuren, in het geval van de hierbij getoonde kaartjes veelal door kinderen. Standaard werden twee kleuren gebruikt, de ene aan de binnenzijde van de gemeentegrens en de andere aan de buitenkant. Bij gemeenten die tegen een provinciegrens of een landsgrens aanlagen, werd een derde kleur toegepast. Zo is op het kaartje van Baarn de gemeentegrens aan de binnenzijde geel gemarkeerd, aan de buitenzijde groen bij grenzen met buurgemeenten in de eigen

provincie en rood bij buurgemeenten in Noord-Holland (Afb. 1).

Kaartschaal

De kaartschaal van de plattegronden varieert. De gemeenten zijn namelijk niet even groot en alle kaartjes moesten binnen het kader passen dat standaard werd gehanteerd. Baarn werd getekend op een schaal van 1:50.000. Om bij het gebruik van een variabele schaal toch een indruk te kunnen krijgen van de grootte en van het belang van de gemeenten, werden steeds de oppervlakte en het aantal inwoners vermeld. Kuyper beschikte over een lijst van alle Nederlandse gemeenten met bijbehorende oppervlakte in bunder volgens gegevens van het Kadaster. Ook gaf hij aan welke lengte op het kaartje overeenkwam met welke afstand in het terrein in uren gaans of in Nederlandse mijlen. Inwoneraantallen waren gebaseerd op

informatie van burgemeesters of op de resultaten van de volkstelling van 1859, waarbij in het laatste geval de getallen doorgaans naar boven werden afgerond of bijgesteld. Bij Baarn ging het om een oppervlak van 3320 bunder, bewoond door 2350 inwoners.

Herziene kaartjes

Na het uitkomen van de volledige Gemeente-atlas van Nederland gingen Kuyper en Suringar onvermoeibaar door met het waar nodig gereed maken van nieuwe versies van afzonderlijke gemeentekaartjes. In augustus 1871 werd de uitgave - wereldwijd de eerste in zijn soort - namelijk bekroond op een aardrijkskundig congres in Antwerpen. Dat stimuleerde de uitgever om al in 1872 de eerste kaartjes van een vernieuwde uitgave het licht te doen zien. Daarop waren de bunder en de Nederlandse Mijl vervangen door de 'modernere'

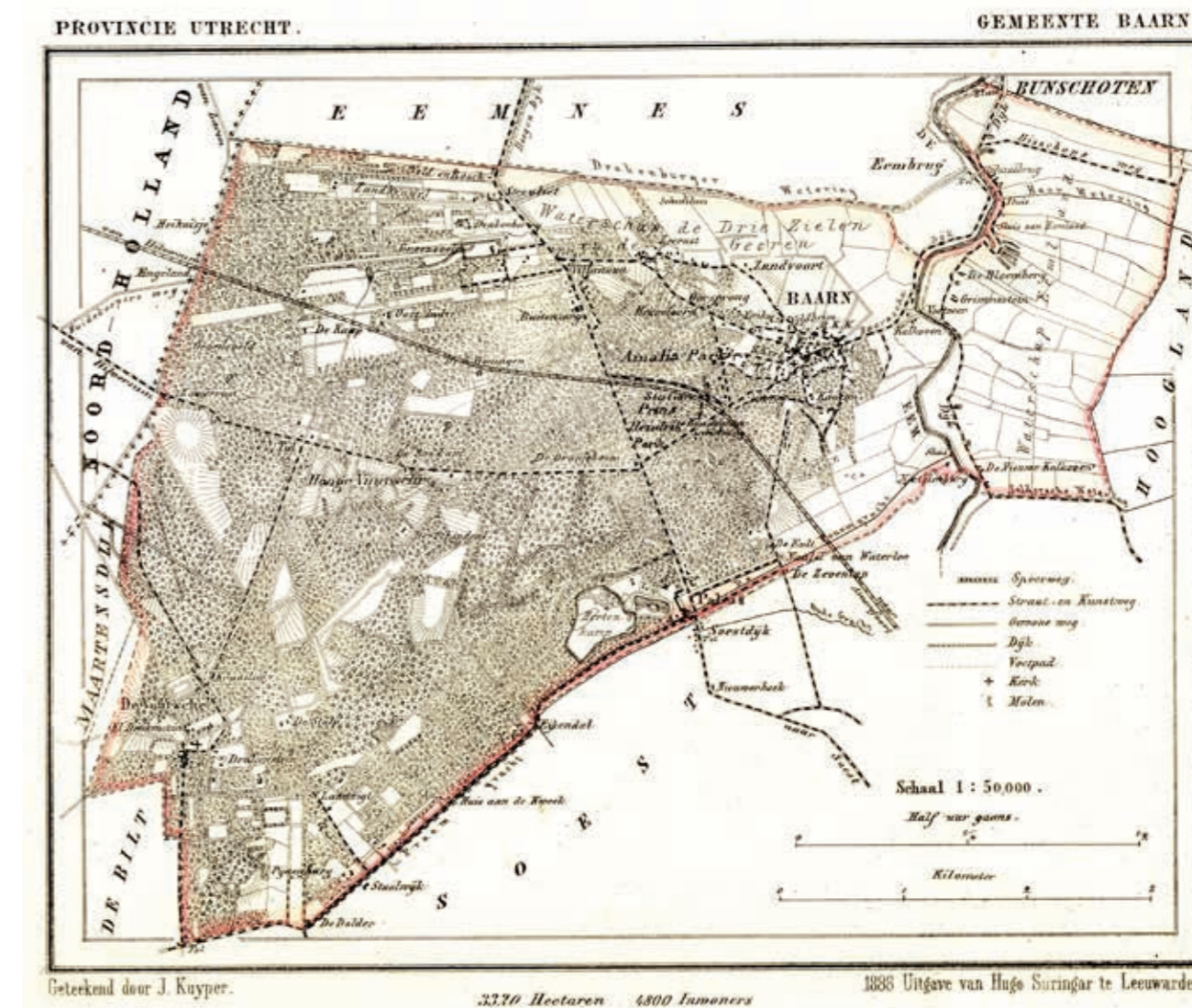
eenheden hectare en kilometer. Wie na 1871 een exemplaar van een atlas aanschafte, kreeg in zijn aankoop in principe steeds de op dat moment meest recente kaartjes meegeleverd. Zo kregen de plattegronden van bijvoorbeeld Amersfoort en Zeist in 1875 een nieuwe versie. Baarn moest het aanvankelijk nog doen met het oorspronkelijke kaartje. Rond 1885 werd echter besloten tot een nieuwe editie van de gemeentatlas. Hoewel veel gemeenten daarin nog waren opgenomen met kaartjes uit de jaren zestig, kwamen er voor ongeveer 70 gemeenten nieuwe ontwerpen. Dit keer kwam Baarn wél aan bod (Afb. 3), evenals buurgemeente Soest. Om tot een nieuwe versie te komen, vroegen Kuyper en Suringar met een standaardvragenlijst nog informatie op bij de gemeente. Ze wilden onder ande-

re graag weten of de gemeentegrenzen nog klopten, of de verharde wegen en bijbehorende tollens goed waren weergegeven, of er een tramlijn door de gemeente liep en of de halten en stations op de juiste plaats waren ingetekend. Ook in belangrijke openbare gebouwen, zoals het gemeentehuis, kerken en scholen waren ze geïnteresseerd. Verder wilden ze graag weten waar zich aanzienlijke fabrieken, landhuizen, molens en bekende logementen of uitspanningsplaatsen bevonden. Als er nieuwe buurtschappen waren ontstaan of er alleenstaande woningen waren die als herkenningspunt dienst konden doen, moest dat ook worden doorgegeven. Tenslotte werd de gemeente gevraagd de getallen onderaan het kaartje met oppervlakte en inwonertal te controleren en actueel te maken. De informatie

moest bij voorkeur ook met gekleurde inkt op een exemplaar van de vorige versie van het kaartje worden aangegeven.

Baarn 1888

Ten opzichte van het oorspronkelijke kaartje uit 1866 zijn er op het nieuwe kaartje van Baarn uiteraard enkele veranderingen te bespeuren. Kuyper gaf op oude kaartjes aan welke veranderingen er nodig waren voor de nieuwe versie (Afb. 2). De bunder en de Nederlandse mijl hebben plaats gemaakt voor de modernere eenheden hectare en kilometer, net als op andere Kuyper-kaartjes van na 1871. Nieuw zijn de in 1874 geopende spoorlijn van Amsterdam naar Amersfoort en het aan die lijn gelegen station Baarn. Het aantal verharde wegen is toegenomen, het bosareaal uitgebreid ten koste van heidevelden. In 1873

Afbeelding 3. Herziene versie van het kuyperkaartje van Baarn. Datering: 1888. Bron: Collectie W. Jansen.

SYTZE GREIDANUS (1843-1914), GEMEENTEARTS, HOFARTS, RAADSLID EN WETHOUDER. EEN BIJZONDERE LEVENSLIOP

Hugo Suringar (1834-1911), uitgever van onder meer de Gemeente-atlas van Nederland naar officieele bronnen bewerkt, in 1881. Collectie Allard Pierson/UvA.

Jacob Kuyper (1821-1908), auteur van onder meer de Gemeente-atlas van Nederland naar officieele bronnen bewerkt. Bron: BnF/Gallica.

werd het Amaliapark aangelegd; de aanduiding daarvan kwam in de plaats van 'Nieuw Baarn'. Ten zuiden daarvan aan de andere kant van het spoor kwam in 1883 het Prins Hendrik Park gereed. De Kuyperkaartjes van Baarn uit 1866 of 1867 zijn op internet gemakkelijk te vin-

den. Bijgaand kaartje uit 1888 (Afb. 3) is echter zeldzaam.

Bronnen

Jacob Kuyper: Gemeente-atlas van Nederland naar officieele bronnen bewerkt. Hugo Suringar, Leeuwarden 1871.

Archief van G.T.N. Suringar en Hugo Suringar, AllardPierson/UvA.
Keyser, M.: De laatste kleurders. Kleurinrichtingen in Nederland in de tweede helft van de 19e eeuw, Caert-Thresoor 11 (4), p. 81-86, 1994.

Mariette van Oosterwijk Bruyn

Sytze Greidanus werd gemeentearts in Baarn na een korte periode in Soest te hebben gewerkt. In Soest was Greidanus bovendien hofarts van prins Hendrik. Toen hij in Baarn kwam werken bleef hij hofarts van de verschillende achtereenvolgende bewoners van paleis Soestdijk. Op latere leeftijd werd hij raadslid, en niet alleen dat: hij werd ook wethouder publieke werken.

Aan de hand van een reeks krantenknipsels ontvouwt zich een bijzondere levensloop!

Sytze Greidanus werd geboren in Leeuwarden (7 augustus 1843), als zoon van Taco Greidanus, kruidenier en grossier, en Cornelia Leensma. Later verhuisden de ouders naar Amsterdam waar ze handelden koloniale waar. Blijkbaar waren ze in goeden doen: Sytze kon geneeskunde gaan studeren en schreef zich in september 1861 in bij de Universiteit van Leiden. In 1866 promoveerde hij tot doctor in de geneeskunde en tot doctor in de verloskunde.

In 1867 vestigde hij zich als arts in Buitenpost, hij leerde er Jitske Kuipers (Buitenpost 10-04-1843 tot Baarn 22-03-1929) kennen met wie hij in 1868 trouwde. De familie Kuipers was in Buitenpost van behoorlijk aanzien en bezit: vader Kuipers was houthandelaar, eigenaar van een aantal beurtschepen

en zat onder andere in de gemeenteraad en in het kerkbestuur. Het doktershuis waar Sytze ging wonen was eigendom van zijn schoonmoeder, notarisdochter Elsje Kuipers-Romein, die het voor haar dochter en schoonzoon liet bouwen. In de jaren dat Greidanus in Buitenpost werkte werden de vier kinderen geboren: Diderika in 1870, Elsje en Cornelia, een tweeling, in 1871 en Taco in 1873.

Toen er in Soest een vacature was voor gemeente arts drongen de schoonmoeder en de vrouw van Sytze erop aan om daarop te solliciteren. Na aanvankelijke aarzeling deed hij dat en werd, ook met instemming van Prins Hendrik die vaak op paleis Soestdijk verbleef, aangesteld. Greidanus begint zijn werkzaamheden op 3 maart 1877. Bij het tweede huwelijk van de prins maakt hij deel uit van de erewacht. Hij wordt een aantal keren op het paleis ontboden bij 'ongesteldheden' van Prins Hendrik en diens tweede

vrouw, Prinses Maria van Pruisen. Het dienstverband in Soest duurde slechts tot 1 juli 1880, de gemeenteraad komt tot de conclusie dat de arts niet naar behoren functioneert en het komt tot een ontslag.

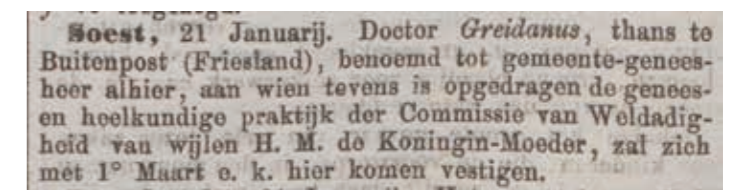
Vanaf 1 augustus 1881 heeft Greidanus de functie van gemeentearts in Baarn. Eerst woont het gezin aan de Mollerusstraat. Daarna wonen ze aan de Dalweg in 'Dalhof', een huis dat lag op een ruim perceel in de hoek tussen de Veldstraat en de Kerkstraat/Dalweg. Greidanus werd ook raadslid (1902-1909), wethouder publieke werken (1909-1914) en loco-burgemeester. Hij continueerde zijn regelmatige contacten met de koninklijke bewoners van Soestdijk, als arts maar ook als cortège op het station, en als notabele bij ontvangsten bijvoorbeeld van de deelnemers aan het TBC-congres.

De ouders van Sytze komen ook in Baarn wonen: in Villa Holland House aan de Lt. Generaal van Heutszlaan. Zijn moeder, Cornelia Petronella Leensma, overlijdt in 1898; zijn vader, Taco, overlijdt in 1912 op 95-jarige leeftijd. Beiden zijn net als hun zoon en schoondochter begraven op de Oude Algemene Begraafplaats aan de Berkenweg.

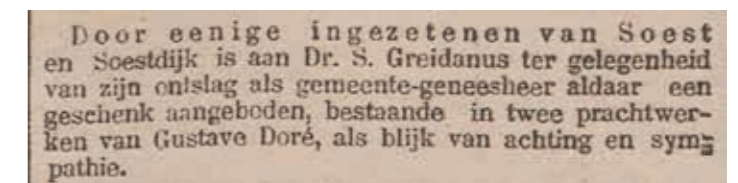
Het leven van Greidanus in Soest en in Baarn in foto's en kantenknipsels. Een collage.

Huis van Dr. Sytze Greidanus, (toen:) Dalweg 8, het perceel op de hoek van de Veldstraat.

Opregte Haarlemsche courant 23-01-1877. De benoeming van Greidanus als gemeente-arts in Soest.

Het nieuws van den dag, kleine courant 31-03-1880. Greidanus krijgt twee prachtwerken van Gustave Doré als blijk van waardering.

Soest, 8 April. Met bevreemding lazen de Soestenen het bericht in verschillende bladen opgenomen:

Dat de heer S. Greidanus bij diens aftreden (lees: ontslag) als gemeente-geneesheer, door ingezetenen een blijk van waardeering zoude zijn aangeboden.

Na elkander te vergeefs afgevraagd te hebben wie die ingezetenen toch zijn? komt men tot de gevolgtrekking dat welligt een dozijn zijner vrienden, waarvan de helft elders woonachtig, dusdanig blijk van sympathie den Doctor schonken.

De Gooi- en Eemlander, nieuws- en advertentieblad 10-04-1880. Ondanks ontslag door de raad krijgt Greidanus klijken van waardering.

Door den Raad der gemeente Soest is ter vervanging van dr. S. Greidanus, die met ingang van 1 April II. van de verdere waarneming dier betrekking was ontheven, benoemd tot gemeente-geneesheer de med. dr. en arts J. G. A. Batenburg, sedert 1874 als zoodanig gevestigd te Groenlo.

Het vaderland 22-05-1880. Greidanus wordt in Soest ontslagen, de benoeming van zijn opvolger wordt bekendgemaakt.

RESIDENTIENIEUWS.

17 Aug.

H. M. de Koningin-Regentes heeft dr S. Greidanus, te Soestdijk, benoemd tot geneesheer van haar hofhouding.

De morgenpost 18-08-1894. H.M. Koningin Emma benoemt Greidanus tot hofarts.

De Koninginnen zijn Dinsdagavond juist op den bepaalden tijd, 6.42, met een extratrein uit Thüringen aan het station Soestdijk aangekomen, vergezeld van de hofdames freule Van Ittersum en freule Sloet en de heeren van het gevolg.

Op het perron bevonden zich de burgemeesters van Soest en Baarn en de hofarts dr. Greidanus, uit Baarn. De Koninginnen werden hier verwelkomd door den burgemeester van Soest.

De Koninginnen zagen er gezond en opgewekt uit en verklaarden een warme, doch betrekkelijk korte, reis te hebben gehad. Spoedig daarop reden zij naar het Paleis Soestdijk, de talrijke menigte, welke zich langs den geheelen weg en vooral vóór het paleis had geschaard, minzaam groetend.

De trein was gereden door den heer J. W. Verloop, ingenieur-werktuigkundige.

De courant 07-06-1900. De beide koninginnen komen per trein uit Thüringen op het station aan. Ze worden opgewacht door de burgemeesters en door hofarts Greidanus.

Dr. S. GREIDANUS.

Spreekuur voor Soest:

Maandags, Woensdags en Zaterdag van tien tot half elf, ten huize van den Heer A. DIJKMANS. Boodschappen worden aan hetzelfde adres ingewacht.

De Gooi- en Eemlander, nieuws- en advertentieblad 12-11-1881. Ondanks ontslag als gemeente-arts in Soest blijft Greidanus er praktijk houden.

De Koningin-Moeder.

H. M. de Koningin-Moeder is Maandagavond kwart voor 9 aan de halte Soestdijk aangekomen, waar Zij werd opgewacht door de burgemeesters van Soest en Baarn, door dr. Greidanus, hofarts te Baarn en baron L. R. Taets v. Amerongen, kamerheer. H. M. was vergezeld door freule van de Poll en jhr. Van Tets, kamerheer. Bij de aankomst op het paleis werd de koninklijke standaard gebeschien.

Nieuwsblad van het Noorden 13-06-1901. De koninginnen worden ontvangen door burgemeesters, een kamerheer en Greidanus, hofarts.

Van 't Hof.

Gisternamiddag maakten de beide Koninginnen met prins Hendrik een rjtoer door Hilversum, in een landauer met vier paarden bespannen. Eene talrijke menigte stond aan de Emmastraat en den Soestdijker straatweg om H. M. de Koningin en den prins, voor hun vertrek naar 't Loo, een afscheidsgroet te brengen.

Bij zijn vertrek van Soestdijk werd het Koninklijk echtpaar uitgeleide gedaan door H. M. de Koningin-moeder en gevolg, en verder door de burgemeesters van Baarn, Soest en Eemnes en den hofarts Greidanus.

Er was een talrijk publiek op de been, dat de Koningin en haar gemaal levendig toejuichte.

Dagblad van Noord-Brabant 07-08-1901. Behalve door een talrijk publiek wordt het koninklijk echtpaar (Koningin Wilhelmina en Prins Hendrik) ook door drie burgemeesters en de hofarts uitgezwaaid.

Greidanus in gala-tenuë, het tenuë dat ongetwijfeld hoorde bij zijn functie als hofarts. (www.groenegrav.nl)

H. M. de Koningin-Moeder.

H. M. de Koningin-Moeder arriveerde heden kwart over tien aan de halte Soestdijk. Ter verwelkoming waren aanwezig graaf Schimmelpenninck, Commissaris der Koningin van Utrecht, de burgemeesters van Baarn en Soest, en dr. Greidanus, hofarts.

De courant 16-06-1906. Wederom was Greidanus aanwezig om de Koningin Moeder te verwelkomen.

De Koninginnen zijn Dinsdagavond juist op den bepaalden tijd, 6.42, met een extra-trein uit Thuringen aan het station Soestdijk aangekomen, vergezeld van de hofdames fruule Van Ittersum en fruule Sloet en de heeren van het gevolg.

Op het perron bevonden zich de burgemeesters van Soest en Baarn en de hofarts dr. Greidanus, uit Baarn. De Koninginnen werden hier verwelkomd door den burgemeester van Soest.

De Koninginnen zagen er gezond en opgewekt uit en verklaarden een warme, doch betrekkelijk korte, reis te hebben gehad. Spoedig daarop reden zij naar het Paleis Soestdijk, de talrijke menigte, welke sich langs den geheelen weg en vooral vóór het paleis had geschaard, minzaam groetend.

De trein was gereden door den heer J. W. Verloop, ingenieur-werktuigkundige.

Arnhemsche courant 08-09-1906. De beide koninginnen worden welkom geheten op het station Soestdijk.

BINNENLANDSCH NIEUWS.

Soestdijk, 7 September. Te halfdrie hedennamiddag kwamen omstreeks 150 leden van het Internationale Tuberculose-Congres per extra-trein aan de halte Soestdijk aan. Het hoofdbestuur werd in drie hofrijtuigen door jhr. de Ranitz afgehaald. De overige dames en heeren volgden in vier extra-paardentrams.

In het park achter het Paleis werden zij door H. M. de Koningin-Moeder ontvangen. De stafmuziek van het 5de reg. infanterie (Amersfoort) gaf een concert. Ook de Burgemeesters van Baarn en Soest en de hofarts, dr. Greidanus, van Baarn, waren genoodigd.

Te 5 uur begaf men zich naar het badhotel te Baarn voor den feestmaaltijd. Het bestuur werd, wederom in drie hofrijtuigen, door jhr. de Ranitz derwaarts vergezeld, terwijl de overige leden met extra-trams volgden. Te 7 uur ving de maaltijd aan, waarbij ook jhr. de Ranitz aanzat. De eerste toast, op de beide Koninginnen en den Prins, werd met luid gejuich begroet.

Te 10 uur begaven zich de leden naar het station Baarn N. C. S., van waar een extra-trein hen naar Den Haag bracht. („N. R. C.”)

N R C 08-09-1906. Bij de tuberculose conferentie waren ook de burgemeesters en natuurlijk hofarts Greidanus uitgenodigd.

DIVERSEN.

Men meldt ons:

Dr. S. Greidanus te Baarn, die in het afgelopen jaar zijn 40-jarig jubilé als geneeskundige heeft gevierd, heeft wegens gevorderden leeftijd met 1 Januari j.l. de practijk neergelegd en overgedragen aan dr. R. Heijbroek aldaar. Naar wij vernemen zal de heer Greidanus de betrekking van hofarts blijven waarnemen.

De courant, 03-01-1907) Na 40 jaar stopt Greidanus met zijn praktijk als arts.

Van Soestdijk.

Men meldt ons uit Soestdijk:

Ten paleize Soestdijk hebben Dinsdag bij H. M. de Koningin-Moeder gedineerd de burgemeesters van Utrecht, Amersfoort en Baarn met hunne echtgenooten, de burgemeesters van Soest en Eemnes, de hofarts dr. S. Greidanus te Baarn, de predikanten H. M. Meulenbelt en D. P. Brand, van Baarn en Soest, de heer P. J. C. Kolk, pastoor te Baarn en de heer Beschart, consul-generaal te Melbourne en echtgenoot.

De courant 13-06-1907. Zelfs bij een diner met de consul-generaal te Melbourne werden burgemeesters, predikanten, pastoor en natuurlijk Greidanus uitgenodigd.

Gemeenteraden.

BAARN. — De Gemeenteraad heeft in zijn gisteren gehouden zitting tot leden van de beplantingscommissie benoemd de heeren Van den Bosch en Hornsveld; tot leden van de commissie voor publieke werken de heeren Van der Veen en Van Leersum; in de gascommissie de heeren Greidanus, Van der Veen en Rutgers van Rozenburg; in de reinigingscommissie de heeren Greidanus, Haarman en Daatselaar en in de financieele commissie de heeren Van den Bosch, Greidanus en Rutgers van Rozenburg.

Besloten werd ten behoeve van het in 1908 alhier te houden nationaal concours van harmonie- en fanfare-gezelschappen drie medailles beschikbaar te stellen en de besturen der deelnemende vereenigingen officieel ten gemeentehuize te ontvangen.

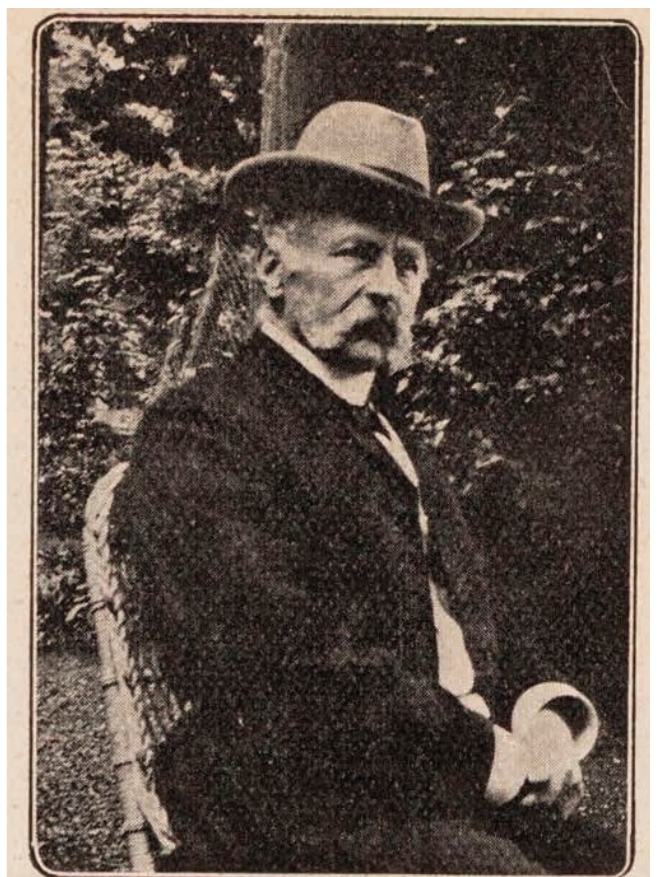
Het Vaderland 31-12-1907. Greidanus wordt benoemd in de gascommissie.

Jitske Greidanus-Kuiper en Sytze Greidanus, foto in een album van de Baarnsche Velocipède Club, opgericht door G.A. Pos, getrouwd met een dochter Greidanus. 1909. (Archief Eemland Fotonummer AFT004002013)

Wethouderscrisis te Baarn opgelost.
In de gisteren gehouden vergadering van den gemeenteraad van Baarn, werden tot wethouders gekozen de heeren dr. S. Greidanus en jhr. mr. J. W. H. Rutgers van Rozenburg, die beiden de benoeming aannamen.

De courant 06-11-1909. Verkiezing van twee wethouders, crisis opgelost.

Dr. S. Greidanus. †
Dr. S. Greidanus, wethouder van Publieke Werken te Baarn, oud-

Bericht van het overlijden van Sytze Greidanus. Oktober 1914. (Archief Eemland, fotonummer AFT004001353)

Bronnen:

Naar Calkoen, (zie hieronder). Sytze Greidanus. Zelfs een eervol ontslag wed hem niet gegund. In: Van Zoys tot Soest, Tijdschrift van de historische vereniging "Soest-Soesterberg" 2014, jaargang 35 nr 2 p 40-60.

Calkoen, G.Th.A. (2012) Onder studenten. Leidse aanstaande medici en de metamorfose van de geneeskunde in de negentiende eeuw (1838-1888). Dissertatie Universiteit Leiden.

Greidanus, S. Een dorpsdokter uit de Friese wouden vertelt.

Greidanus, S. Herinneringen als hofarts.

Wederwaardigheden uit andere bronnen: (Archief Eemland) fotoalbum familie Pos (schoonfamilie van dochter), Portretten (Groene Graf/Het geheugen van Baarn) krantenknipsels (Delpher)

APOTHEEK JULIUS

Sinds 1886

Y. Hussein, apotheker

UW GENEESMIDDEL ONZE ZORG

Laanstraat 36, 3743 BG Baarn

Telefoon (035) 5412432

apotheek.julius@ezorg.nl

Fax (035) 5421021

www.apotheekjulius.nl

Baerne

OUDHEIDKAMER: AANWINSTEN 2024, TWEDE KWARTAAL

Op de foto is een deel van de aanwinsten, verkregen in de maanden april tot en met juni 2024, afgebeeld, zie ook de beschrijving hieronder.

Zilveren lepeldoosje afkomstig van het Badhotel; Schaaltje met opschrift: 'God schiep de tijd, over haast is niet gesproken' camping 'Bestevaer'a/d Eem Baarn Holland; Bruin/beige vaas met in de bodem ingegraveerd: ontwerp Franka Wijnja; Schilderij 'Klaprozen', maker: D. Hornsveld; Boldoot flesje met opdruk Juliana 70 - 30 april 1979; Ingebonden Baarnsche Courant 2023 (2 delen); (Flessen) opener met opdruk 'Open dag, vernieuwd ziekenhuis. Medisch Centrum Molendael'; Koelkastmagneetkaartje van Vorstelijk Baarn: '150 jaar Station Baarn'; Email naambord van Schoenmaker H. Versteeg op de Heuveloordstraat 2 te Baarn; (boek) De Oosterspoorweg door J.M. ten Broek en V.M. Lansink (2024).

Bij de aanwinsten over het eerste kwartaal van 2024 is een 'koperen huls' opgenomen. Daar hoort het volgende verhaal bij: 'deze cartouche is door Mr. C.C.M. Collard afgevuurd ter gelegenheid van de geboorte van Prinses Marijke (later Prinses Christina) in 1947'. Met dank aan degene die deze informatie in heeft gebracht.

De Historische Kring heeft belangstelling voor voorwerpen (en verhalen) die te maken hebben met de geschiedenis van Baarn en zijn bewoners. Mocht u een verhaal of een object hebben dat u graag wilt overdragen, laat het ons weten!

AL 35 JAAR STERK IN:

- TAPIJT
- LAMINAAT
- GORDIJNEN
- VITRAGE
- RAAMDECORATIE
- MEUBELSTOFFERING
- BEDDEN
- BOXSPRINGS
- DEKBEDDEN EN KUSSENS
- BEDTEXTIEL

VAKKUNDIG,
ERVARING, SERVICE EN
EEN DESKUNDIG
ADVIES

DE WOON- EN SLAAPSPECIALIST VAN BAARN E.O.

jan buis

NIEUWSTRAAT 24-27, 3743 BK BAARN
WONEN: TEL. 035-5412600
SLAPEN: TEL. 035-5413076

Eemnesserweg 12 3741 GA Baarn
telefoon 035 5413321
www.debaarnsenotarissen.nl
email : info@debaarnsenotarissen.nl

HUIZE • BRANDSEN

VERZORGD WONEN IN WOON-ZORGRESIDENTIE IN BAARN

Huize Brandsen, een sfeervolle Woon- en zorg residentie midden in het gezellige en groene Baarn. Hier geniet u van ruime appartementen (ook voor echtparen), professionele zorg, hebben we oog voor het welzijn en dat alles in een prettige sfeer. Een zorgindicatie is niet noodzakelijk waardoor geheel zelfstandig wonen ook mogelijk is. Dienstverlening wordt op maat aangeboden, Wij creëren een thuis voor u. Wij hebben er alle vertrouwen in dat u zich snel thuis zult voelen, wees welkom!

Huize Brandsen beschikt ook over een Zorghotel. U kunt hier bijvoorbeeld gebruik van maken na een operatie of als uw mantelzorger met vakantie is.

Voor verblijf in het Zorghotel wordt op verzoek specifieke informatie opgestuurd.

PLEZIERIG LEVEN,
ZORGELOOS WONEN

Koningsweg 2 | 3743 EV Baarn | 035 5413055 | www.huizebrandsen.nl

EXCURSIE NAAR ELBURG OP WOENSDAG 09 OKTOBER 2024

Elburg Hoofdstraat

Wat een bijzondere excursie was dit! Volgend doe ik weer mee! Dank voor de goede organisatie. Alles liep vlot en vlekkeloos. Ik vond het zo leuk dat het één vrolijke groep was; het was een mooie combinatie van HVS en HKB-leden. Er was geen verschil.

Dit zijn enkele reacties van deelnemers aan de excursie vorig jaar. Dit jaar doen we het weer samen. Nu gaan we naar Elburg. Hilde van Kuijeren en Martijn da Costa zullen uw reisleiders zijn. We vertrekken om 8:45 uur met de bus uit Soest en via Baarn, vertrek 9:05 uur, komen we tegen koffietijd aan in Elburg. Na een kopje koffie en appelgebak (met slagroom) halen de stadsgidsen ons op en worden we in groepen rondgeleid door dit oude vestingstadje aan de voormalige Zuiderzee.

Na de lunch in de haven bent u vrij om het stadje te verkennen tot 15:15 uur waarna we verzamelen in de Grote of St Nicolaaskerk voor een rondleiding of voor de beklimming van de toren. Om 16:15 vertrekt de bus weer naar huis. Elburg is klein, overzichtelijk en eigenlijk in zijn geheel een museum. Een greep uit bezienswaardigheden:

- Museum Elburg, in het voormalig Agnietenklooster. Erg leuk, met tuin. Helaas veel trapjes dus niet voor iedereen geschikt.
- Museum Sjoel, museum voor de geschiedenis van Joods leven in de provincie Gelderland. Geheel toegankelijk met rolstoel.
- Orgelmuseum, gevestigd in het oudste pand van Elburg.
- Historische Kruidentuin.
- Museum smederij.
- Muurhuisjes.
- Haven.

En heel veel restaurantjes en leuke winkels. Voor meer informatie zie www.vvelburg.nl

De toegang voor Museum Elburg, Museum Sjoel en het Orgelmuseum is gratis voor houders van de museumjaarkaart. Zonder museumjaarkaart is de toegang € 7,00 per museum. De Historische Kruidentuin, Museum-smederij, de Muurhuisjes en de haven zijn gratis toegankelijk. NB: Tijden onder voorbehoud. Wijzigingen in programma voorbehouden.

De kosten bedragen per persoon € 50,00

Aanmelding van leden HKB via de secretaris secretaris@historisckringbaerne.nl

Maak het totale bedrag (per persoon € 50,00) over op rekeningnummer: NL18 INGB 0004 1921 33 t.n.v. Historische Kring "Baerne", onder vermelding van "Excursie 2024 Elburg"

We hopen wederom op veel deelnemers van zowel de HKB als van de HVS!

Namens de Besturen van de Historische Kring Baerne en de Historische Vereniging Soest.

Agenda

tot en met 14 december 2024:

30 augustus tot en met 1 september:

30 augustus tot en met 22 oktober 2024:

14 september:

9 oktober 2024:

19 oktober 2024:

22 oktober 2024:

Jubileumtentoonstelling - De jaren 70 in Baarn (Oudheidkamer)

Cultureel Festival Baarn

Tentoonstelling Fotowedstrijd 'Mijn Baarn' (De Speeldoos)

Open Monumentendag. Zie www.openmonumentendag.nl

De oudheidkamer is open van 10:00 uur tot 15:00 uur.

Excursie naar Elburg (meer informatie: zie elders in deze Baerne)

Jubileum-stadswandeling (meer informatie in de nieuwsbrief)

Avond van de Baarnsche Geschiedenis (De Speeldoos)

Kijk voor de actuele informatie op de website www.historischekringbaerne.nl of gebruik de QR-code

Nieuwe vrijwilligers zijn altijd welkom!

Naast algemene vacatures is er een vacature voor secretaris in het bestuur, voor ledenadministrateur en voor vrijwilliger voor de werkgroep Oude Begraafplaats. Neem voor meer informatie contact op met de voorzitter (via voorzitter@historischekringbaerne.nl), met de penningmeester (via penningmeester@historischekringbaerne.nl) of met de coördinator van de werkgroep Oude Begraafplaats (via oudebegraafplaats@historischekringbaerne.nl)

Iedere maand wordt de digitale Nieuwsbrief verstuurd, met de laatste nieuwtjes en weetjes. Krijgt u hem niet en wilt u hem wel ontvangen? Stuur dan uw emailadres naar ledenadministratie@historischekringbaerne.nl

COLOFON

Baerne is een kwartaaluitgave van de Historische Kring Baerne.

Oplage: 850 ex.

Vormgeving en druk:

De Bunschoter, Bunschoten.

Redactie

Mariette van Oosterwijk Bruyn

E redactie@historischekringbaerne.nl

Historische Kring Baerne

(Opgericht in 1974)

Postadres: Postbus 326,

3740AH Baarn

E info@historischekringbaerne.nl

I www.historischekringbaerne.nl

Bezoekadres:

Oudheidkamer, Hoofdstraat 1A, 3741AC Baarn.

T (035) 54 303 77.

E oudheidkamer@historischekringbaerne.nl

Openingstijden:

wo 14:00-16:00 uur, za 11:00-13:00 uur en op afspraak. Ingang via Bibliotheek, souterrain (lift aanwezig).

Ledenadministratie:

Mw. Anja van Gelder

E ledenadministratie@historischekringbaerne.nl

Lidmaatschap:

Vanaf 2024 en per adres € 21,00.

Rekeningnummer NL18 INGB 0004 1921 33 ten

name van de Historische Kring Baerne te Baarn.

Leden ontvangen gratis het kwartaalblad Baerne

en hebben gratis toegang tot de lezingen.

(Buiten Baarn wordt een bijdrage van €15,00

voor de verzendkosten gevraagd, te voldoen

tegelijk met de jaarlijkse contributie.)

Verkoopadressen Baerne:

Oudheidkamer, Hoofdstraat 1A, Baarn (tijdens

openingsuren); Bruna, Laanstraat 22, Baarn.

Verkoopprijs: €4,00.

Dagelijks bestuur:

Mw. Petra Spigt (voorzitter)

M 06 5332 1504

Dhr. Klaas Boer (secretaris)

M 06 2428 7109

Dhr. John Boers (penningmeester)

M 06 8362 2391

Algemeen bestuur:

Mw. Ans van Egdom

(werkgroep Communicatie)

M 06 2535 3423

Dhr. Taco Hofstra

(werkgroep Oude begraafplaats)

T (035) 53 115 15

Mw. Lisette Kuizinga-Claassens

(werkgroep Oudheidkamer)

T (035) 54 203 72

Dhr. Jan van der Laan

(werkgroep Archeologie;

werkgroep genealogie)

M: 06 3760 1106

Mw. Mariette van Oosterwijk Bruyn

(redactie Baerne)

M 06 2126 4043

Erelid

Mw. P.H. Kuijt-Smit

De Historische Kring Baerne is aangemerkt als culturele ANBI (Algemeen Nut Beogende Instelling). Giften aan een culturele ANBI kunt u voor 125% aftrekken

van de inkomsten- of vennootschapsbelasting. Een erkende ANBI betaalt geen successierechten of schenkingsrechten, uw schenkingen of legaten komen dus volledig ten goede aan de instelling.

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie. De redactie heeft er naar gestreefd de rechten met betrekking tot de illustraties volgens de wettelijke bepalingen te regelen. Degenen die desondanks menen rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich tot de redactie wenden.

Inruilactie

Korting €1.-
bij inleveren
lege
cartridge*

Alles om te printen vind je bij Bruna

Bruna heeft een ruim assortiment huiskamer en merk cartridges.

*Lever uw oude cartridge in en krijg €1.- korting op een nieuwe.

Bruna
Laanstraat 32
3743 BG Baarn
www.bruna.nl

blij met **bruna**

RUG

& GEZONDHEIDS
CENTRUM BAARN

Plataanlaan 5
3741 WE Baarn
035 - 54 11 346
www.rugeba.nl

- ✓ Rugcentrum
- ✓ Fysiotherapie
- ✓ Podotherapie
- ✓ Haptotherapie
- ✓ Mindfulness
- ✓ Shockwave therapie
- ✓ Chiropractie
- ✓ Schouderkliniek
- ✓ Mensendieck Cesar
- ✓ Voeding- en Leefstijlcoach
- ✓ Sportmassage
- ✓ Pilates en Training

Specialisten in bewegen

Ruime openingstijden,
contracten met alle verzekeraars,
verwijzing niet noodzakelijk